

Endoskopik sinüs cerrahisi sonrası etmoid sinüs mukozasındaki histopatolojik değişikliklerin değerlendirilmesi

An evaluation of histopathological changes in ethmoid sinus mucosa after endoscopic sinus surgery

Dr. Ümit Aydın,¹ Dr. Altay Tolga Şentürk,² Dr. Abdullah Durmaz,¹ Dr. Fuat Tosun¹

¹Gülhane Askeri Tıp Akademisi Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

²Gülhane Askeri Tıp Akademisi Patoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Amaç: Bu çalışmada kronik rinosinüzit nedeniyle sınırlı veya yaygın endoskopik sinüs cerrahisi (ESC) uygulanan hastalarda etmoid sinüs mukozasındaki ameliyat sonrası histopatolojik değişiklikler değerlendirildi.

Hastalar ve Yöntemler: Mayıs 2009 - Ekim 2010 tarihleri arasında kliniğimizde kronik rinosinüzit nedeniyle sınırlı ESC (n=40), yaygın ESC (n=40) ve septoplasti veya septorinoplasti (n=40) yapılan toplam 120 hasta (74 erkek, 46 kadın; ort. yaş: 33 yıl; dağılım: 18-56 yıl) çalışmaya alındı. Kontrol grubu yalnızca septoplasti veya septorinoplasti yapılan hastalardan oluşuyordu. Endoskopik sinüs cerrahisi yapılan hastalardan ameliyat sonrası altıncı ayda, kontrol hastalarından ise ameliyat sırasında, ön etmoid sinüs mukozasından örnek alındı. Mukoza örneklerinden hazırlanan doku kesitleri ışık mikroskopunda epitel erozyonu, skuamöz metaplazi, submukozal fibrozis, bazal membran kalınlaşması, submukozal ödem ve submukozal enflamasyon açısından incelendi. Sınırlı ve yaygın ESC gruplarından elde edilen histopatolojik bulgular, birbiriyle ve kontrol grubu ile karşılaştırıldı.

Bulgular: Yaygın ESC grubunda skuamöz metaplazi ve submukozal fibrozis görülme sıklığı, sınırlı ESC grubuna kıyasla anlamlı derecede fazla idi (sırasıyla p=0.003 ve p<0.001). Her iki ESC grubunda da epitel erozyonu, submukozal fibrozis, bazal membran kalınlaşması, submukozal ödem, submukozal enflamasyon görülme sıklığı kontrol grubuna kıyasla anlamlı derecede yüksekti (p<0.001).

Sonuç: Çalışma bulgularımız, ESC ameliyatlarında yapılan etmoidektominin boyutu ne olursa olsun, ameliyat sonrası altıncı ayda etmoid sinüs mukozasının halen normalden farklı olabileceğini göstermektedir. Mukosiliyer aktivitenin bozulmasına bağlı olarak, ameliyat sonrası dönemde tekrarlayan rinosinüzitlerin görülmesi olası olduğundan, bu olgular yakından takip edilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Endoskopik sinüs cerrahisi; histopatoloji; rinosinüzit.

Objectives: This study aims to evaluate postoperative histopathological changes in ethmoid sinus mucosa in patients undergoing limited or extensive endoscopic sinus surgery (ESS) due to chronic rhinosinusitis.

Patients and Methods: A total of 120 patients (74 males, 46 females; mean age 33 years; range 18 to 56 years) with chronic rhinosinusitis who underwent limited ESS (n=40), extensive ESS (n=40) and septoplasty or septorhinoplasty (n=40) in our clinic between May 2009 and October 2010 were enrolled. The control group consisted of patients who underwent septoplasty and septorhinoplasty alone. We took samples from the anterior ethmoid sinus mucosa at postoperative sixth months for the patients who underwent ESS and intraoperatively for the control patients. Tissue slices of mucosa samples were investigated under light microscope in terms of epithelial erosion, squamous metaplasia, submucosal fibrosis, basal membrane thickening, submucosal edema and submucosal inflammation. Histopathological findings of limited and extensive ESS groups were compared to each other and the control group.

Results: The incidence of squamous metaplasia and submucosal fibrosis was significantly higher in extensive ESS group, compared to limited ESS group (p=0.003 and p<0.001, respectively). Both of ESS groups had significantly higher incidences of epithelial erosion, submucosal fibrosis, basal membrane thickening, submucosal edema, submucosal inflammation, compared to the control group (p<0.001).

Conclusion: Our study results show that ethmoid sinus mucosa may be still abnormal at the postoperative sixth month following ESS, regardless of the extension of ethmoidectomy. These patients should be followed closely, as they may have recurrent rhinosinusitis in the postoperative period due to impaired mucociliary activity.

Key Words: Endoscopic sinus surgery; histopathology; rhinosinusitis.

